

Årsmelding for 2004

*Sårbare bergbilder
– symboler fra bronsealderen*

Arkeologisk museum
i Stavanger

Perspektiv

Innledning

Museets sentrale styringsdokumenter er, i tillegg til Strategisk plan 2004-2007, stortingsmeldingene «Kilder til kunnskap og oppleveling» og «Kultur fram mot 2014». Rammebetingelsene framgår også av det årlige tildelingsbrevet fra Kultur- og kirkedepartementet (KKD).

Selv om det daglige arbeidet ved museet også i 2004 har vært preget av en svært stram økonomi, har vi oppnådd flere gode resultater.

En av museets store satsninger for å nå et bredt publikum, ble avsluttet i 2004. På grunnlag av informasjon fra museets fagfolk, skrev forfatteren Tor Obrestad 12 artikler i Stavanger Aftenblads fredagsbilag Pluss. Artiklene presenterte glimt fra Rogalands historie fra de første rogalendingene til middelalderen. Artiklene ble, sammen med faktastoff fra våre fagfolk, samlet i boken «Den lengste historia. Rogaland 10 000 f.Kr.-1350 e.Kr.». Bokprosjektet var et samarbeid mellom Stavanger Aftenblad, Wigestrands Forlag og AmS. En annen stor satsning er utstillingen «...som i et speil. Kina under keiser Jing Di» som åpner i januar 2005 på AmS. Planlegging og produksjon har pågått i beretningsåret, noe som har ført til flytting av våre faste utstillinger og

stengning av deler av publikumstilbudet i de siste månedene av året. Selv med disse to store satsningene, er det produsert og lånt inn flere utstillinger.

Media har i økende grad vist interesse for AmS og vårt arbeidsområde. Flere fjernsynsselskap har vært på besøk,

tilsatte blitt intervjuet på lokalradio og i avisene.

For året er det samlede besøkstallet i Museumskvartalet og Jernaldergården anslått til ca. 40 000, om lag som i 2003. I Museumskvartalet ble besøket vel ni prosent lavere enn året før, noe som kan skyldes at vi ikke åpnet noen større utstillinger og at forberedelsene til Kina-utstillingen førte til en reduksjon i det øvrige tilbudet fra museet. Ved Jernaldergården er besøkstallet anslått til å være ca. 13 500 mot ca. 10 000 i 2003.

Omfanget av de arkeologiske undersøkelsene var større enn i 2003 og dekket tidsspennet fra eldre steinalder til jernalder med rike funn, bl.a. importerte praktgjenstander fra tidlig vikingtid, og viktig nytt materiale fra eldre steinalder.

Kildesikring er ett av museets hovedsatsingsområder. Heller ikke i 2004 ble det bevilget ekstra ressurser til formålet over statsbudsjettet, men innenfor tildelte rammer fortsatte revideringen av magasinene.

I forbindelse med avslutning av en arkivperiode og innføring av nytt saksbehandlersystem fra årsskiftet, ble det lagt ned et stort arbeid i forberedelser og vurdering av ulike systemer.

Arbeidet med å bygge opp et institusjonelt nettverk fortsatte i beretningsåret og resulterte bl.a. i underskriving av avtale med Høgskolen i Stavanger. Styret ved AmS besøkte Moesgård Museum i Århus, Danmark, med tanke på å utvikle et samarbeid på ulike områder. Rogaland Kunstmuseum og Stavanger Museum har i flere år vært samarbeidspartnere når det gjelder malerikonservering. I 2004 ble en utvidelse av samarbeidet med Rogaland Kunstmuseum drøftet, og vi vil nå utvide samarbeidet til å omfatte aktuelle prosjekter innenfor utstilling og administrative funksjoner.

Forskning og utvikling

Evaluering av forsknings- og utviklingsarbeidet startet opp i samarbeid med to eksterne spesialister, og rapporten fra evalueringen skal foreligge før sommeren 2005. En intern kvalitetssikring av FoU-aktiviteter ble satt i gang i beretningsåret, bl.a. ble det utviklet en mal for oppfølging av FoU-arbeidet. En av museets ansatte tok i beretningsåret doktorgrad ved Universitetet i Bergen innen fagfeltet kulturminneforskning.

Statistikk for FoU	2002	2003	2004
1 AmS vitenskapelige serier	2	0	4
2 Vitenskapelig nasjonal publisering	1	5	5
3 Internasjonal publisering	3	8	4
4 Vitenskapelige foredrag	38	27	25
5 Kongresser, gjesteforelesninger AmS	7	14	11
6 Undervisning univ./høgskoler mv.	4	3	2
7 Gjesteforskere, praktikanter og lignende	4	9	11
8 Sensor, veiledning og lignende	5	8	8
9 Verv internasjonale komiteer og lignende	1	2	3
10 Individuelle forskningsprosjekter	35	34	35
11 Norske samarbeidspartnere	2	3	7
12 Internasjonale samarbeidspartnere	2	2	2

Organisasjon

Museet hadde ved utgangen av året 88 tilsatte i vel 69 årsverk, av dette var det 70 faste stillinger i vel 60 årsverk. For beretningsåret ble det lagt frem et regnskap i balanse på ca. 48,5 mill. kroner. Ca. en tredjedel av regnskapet angår inntekter fra oppdrag.

Tilpasning av organisasjonen til Strategisk plan var et viktig tema i 2004, og mindre endringer ble gjennomført.

Vi har arbeidet videre med prosjektet «Grønn stat». Vi samarbeider her med Statsbygg, huseier, som er sentral bl.a. når det gjelder energistyring på AmS. Fra september 2003 innførte vi månedlige møter med Statsbygg om ulike sider ved byggforvaltning. Møtene har vært meget nyttige og ført til et langt lettere samarbeid også i det daglige arbeidet.

Samfunnskontakt

Aktuelt og publikumsvennlig museum

Selv om utstillingen «...som i et speil. Kina under keiser Jing Di» først åpner i januar 2005, har arbeidsåret innenfor utadrettet virksomhet vært sterkt dominert av arbeidet med dette prosjektet. I samarbeid med Kulturhistorisk Museum i Oslo og Vitenskapsmuseet i Trondheim står AmS for produksjonen av en utstilling med det største antall gjenstander fra Han-dynastiets tid (ca. 200 år f.Kr. til 200 år e.Kr.) som noensinne er sendt ut av Kina. Prosjektet har medført flere reiser til Kina, møter med samarbeidspartnere i Oslo, Trondheim og Stavanger, mottak av kinesisk delegasjon samt et utstrakt samarbeid med leverandører av varer og tjenester i næringslivet. For å få plass til utstillingen, ble den faste utstillingen flyttet ut i nybygget, aktivitetssentret ned i underetasjen og publikumsarkivet ble stengt. Forberedelsene til denne utstillingen med flytting av faste utstillinger, utpakning av gjenstander fra Kina, produksjon av kopier og rekonstruksjoner har involvert personalet ved AmS i ulik grad.

2

Det ble satt opp fire utstillinger på museet i 2004 og en på Sand i Suldal kommune. De fire var «Absolutt viking», en fotoutstilling om hvordan enkelte miljøer lar seg inspirere av vikingtiden, «Fra runer til moderne quilts», et dansk prosjekt av tepper laget i quilteknikk med motiver fra vikingtid og de to årvisse: «Aktivitetst utstillingen» og «Spor i jord. Nye funn 2004». Utstillingen på Sand som hadde tittelen «Kultur på kultur», ble satt opp inne i det nye kulturhuset. Den var laget på bestilling av Suldal kommune og hadde tema fra den arkeologiske utgravingen som fant sted på kulturhus-tomten for noen år tilbake.

Serien av tirsdagsforedrag fortsatte med åtte på vårparten og åtte om høsten med god oppslutning, opptil 100 framtrøtte på de best besøkte. Vinterferieaktivitetene hadde i år samme gode oppslutning som tidligere og i høstferien trakk museets tilbud et stort publikum, det største noensinne. Også i sommerferien var framtrøttet høyere enn tidligere. Mens en for få år siden hadde mer sporadiske aktivitetstilbud for publikum, er dette nå sterkt utvidet slik at utenom skoleferiene, er så å si hver eneste søndag belagt med aktiviteter av ulik art eller det blir tatt opp ulike tema som f.eks. malerikonservering, konservering av arkeologiske gjenstander og antikviteter samt smiing.

AmS har økende gjennomslag i mediene, flere ganger har ulike fjernsynsselskap vært på besøk og gjort opptak, tilsatte blir med jevne mellomrom intervjuet på NRK's lokalradio og for avisene, særlig de to i Stavanger har ofte reportasjer fra virksomheten ved museet. Museets arbeid presenteres også ofte i media i andre deler av fylket og da særlig i forbindelse med feltarbeid.

Årsstatistikk:		2002	2003	2004 (form)
Publisert:	AmS-Småtrykk:	4	4	1
	Frå haug ok heiðni	4	4	4
Brosjyrer:	Skolekontakten:	2	2	2
	Aktivitetsskalenderen:	2	2	2
	Utstillingsguide	0	1	0
Utstillinger:	Egenproduserte	7	5	5
	Innlånte:	4	1	2
Besøk:	AmS	26 930	29 303	26 535
	(herav skoletjeneste)	(7 204)	(7 739)	(7 187)
	<u>Jernaldergarden</u>		9 975	ca. 13 500
	<i>Samlet besøk</i>		39 278	ca. 40 000
Publikumstilbud:	Omvisninger:	21	28	32
	Åpninger:	4	6	4
	Aktivitetsdager:	30	33	36
	Aktivitetst utstilling	8 uker	8 uker	8 uker
	Foredrag:	16	14	16
	Bursdagselskap:	45	50	52

Aktiv deltaker i samfunnsdiskusjonen

I forbindelse med allmenn diskusjon omkring Stavanger middelalderby i 2004 arrangerte AmS åpent dags-

seminar med foredragsholdere fra både Stavanger og andre middelalderbyer som fikk frem ulike synspunkter omkring oppkomsten av Stavanger middelalderby.

I forlengelsen av en diskusjon som gikk i mediene om tidfestingen av Stavanger bys grunnlegging, ble det i april holdt et stort seminar på AmS med bred deltaking, både nasjonalt og lokalt. Seminaret viste at de kontroversene som tidligere var kommet fram, i stor grad var skinnuenigheter og at alle parter har det samme mål i granskingen av Stavanger bys historie.

3

Et annet dagsseminar åpent for publikum tok opp kystkulturen med land og sjø som to aspekter av det maritime kulturminnevern. Dette var et samarbeid med Rogaland fylkeskommune

4

og Stavanger Sjøfartsmuseum. Arkeologisk kunnskap har i liten grad vært en integrert del av dette fagfeltet og seminaret viste at det lange tidsperspektivet vil berike det faglige arbeidet med kystens kulturminner. Den aktive og positive interesse fra deltakerne bygges videre i et nettverk med utvikling av fellesprosjekter.

Forståelse for kulturminnevern

I forbindelse med de arkeologiske undersøkelsene har museet lagt vekt på å ha en god dialog med tiltakshavere, grunneiere og publikum for å formidle ny kunnskap om forhistorien. Det har vært holdt omvisninger for publikum og skoleklasser på utgravningsfeltene. Undersøkelsen på Søra Bråde i Stavanger, med rike graver fra tidlig vikingtid, vakte mye oppmerksomhet i media i sommermånedene. Museet sine internett-sider, foredragsserier og «Frå haug ok Heiðni» ble brukt systematisk for å formidle ny kunnskap

Av tilbud utenfor museet kan nevnes at museumstilsatte hadde omvisninger flere steder i fylket, det var «Åpen dag» ved de arkeologiske undersøkelsen på Revheim i Stavanger kommune og Fosen i Karmøy kommune. I september var det museumsdag i Vågen der alle museene i Stavanger deltok med svært god oppslutning blant publikum, en regner med 3-4000 fram møtte.

Museet har utviklet en hjemmeside som er bredt anlagt med en stor mengde informasjon om virksomheten. Her blir også lagt ut nyheter og interessant stoff om museet og kulturminnevernet hentet fra andre kilder.

Nettverk og partnerskap

Arbeidet med å bygge opp et institusjonelt nettverk fortsatte i 2004. Arbeidet med internasjonale samarbeidspartnere ble startet. Blant annet besøkte AmS styre Moesgård Museum i Århus med tanke på å utvikle et samarbeid. Rammeavtale med Høgskolen i Stavanger, fra 2005 Universitetet i Stavanger, ble undertegnet 8. juni. Ny avtale om undervisning i kulturminneforvaltning med Institutt for medie-, kultur og sam-

funnsfag på Høgskolen i Stavanger ble underskrevet 20. februar gjeldende for 2004. Museet nedsatte en intern arbeidsgruppe som skal arbeide for å skaffe internasjonale prosjekter gjennom utbygging av nettverk og partnerskap.

AmS har samarbeidet tett med NIKU i forbindelse med prosjektet for opprustning av tusenårsstedet Stavanger torg. Dette er del av samarbeidsavtalen mellom AmS og NIKU for Stavanger middelalderby og den naturvitenskapelige samarbeidsavtalen. En utstilling laget i felleskap med tema fra Stavanger middelalderby ble åpnet og arkeologiske og naturvitenskapelige undersøkelser ble startet opp høsten 2004.

Prosjekt Kulturvern Rogaland (KR) har markert seg godt gjennom gode oppslag i pressen i forbindelse med de fleste tiltakene som har blitt utført. KR har fått plass på hjemmesiden til AmS. Her er retningslinjer, tiltak og søknadskjema presentert. Av tiltak kan nevnes; klimalogger er utplassert i 10 kirker, konservering av epitafier i Stavanger domkirke, rådhusmodell i Hauge-sund, limdekorerte vegger i Malastova. Spesielt må «tapetprosjektet» nevnes, her samles tapeter inn fra hus som skal rives o a., registreres, dateres og arkivet skal på sikt legges til rette for alle gjennom Internett.

Arbeidet innenfor Senter for konserverings-samarbeid i Rogaland (SKR) går som planlagt. De fem regionmuseene er besøkt og gjenstander fra museene er konserverert. Det er videre avholdt kurs for kollegaer utenfor fylket og ansatte har vært deltatt i utarbeiding av romprogram for nytt museumsbygg i Sandnes.

Vårt arbeid med oppbygning av konserverings-sentre for NHCC (National Heritage Conservation Commission) i Livingstone, Zambia, fortsetter. I 2004 ble rapporter til RA og NORAD utarbeidet. Videre ble det utarbeidet forslag for det videre samarbeidet med NHCC i Zambia. Det er planlagt kurs i konservering ved NHCC i Livingstone våren 2005.

5

Vern for fremtiden

Sikring av kilder

Museet gjennomførte i 2004 fem arkeologiske undersøkelser i kommunene Karmøy, Stavanger og Sandnes. Undersøkelsene dekket tidspennet fra eldre steinalder til jernalder. Museet har fortsatt arbeidet med fullføring av arkeologiske prosjekter der feltundersøkelsene er avsluttet.

Undersøkelsene på Sørå Bråde i Stavanger gav rike

funn med bl.a. importerte praktgjenstander fra tidlig vikingtid. Utgravningene på Karmøy for veiprosjektet t-forbindelsen har gitt viktig nytt materiale fra eldre steinalder, særlig fra midtre del av eldre steinalder som det er generelt lite funn fra. Museet har også gjennomført undersøkelse av to mindre jernalders bosetningsområder i Sandnes.

6 av museets hovedsatsingsområder. Heller ikke i 2004 ble det bevilget ekstra ressurser til formålet over statsbudsjettet, men innenfor tildelte rammer fortsatte revideringen av magasinene. Alle småbildene, i alt 51 862, er nå skannet inn i bildedatabasen og innskriving av tekst fortsatte. I forbindelse med innføring av nytt saksbehandlersystem fra 01.01.05, ble det lagt ned et stort arbeid i forberedelser, samt vurdering av ulike systemer. Videre var det stor etterspørsel etter våre fototjenester både når det gjelder fotooppdrag og utlån av bilder til eksterne institusjoner og forlag.

7

Bergkunstprosjektet inngår i Riksantikvarens nasjonale bergkunstprosjekt. Den tverrvitenskapelige gruppa i Rogaland arbeidet videre med sikring av bergkunst, samt forskning på forvittringsproblematikk, konserveringsmetoder og forbedrete skjøtelsesmetoder. Det er etablert samarbeid innen bergkunstkonservering med Bergen Museum, Universitetet i Bergen, og oljeboringsfirmaet Halliburton. Prøver med nye kjemikalier er satt ut nær bergkunstlokaliteter i Vingen og Ausevik, Sogn og Fjordane samt Auste Åmøy, Rogaland. Konservator deltar i Riksantikvarens konserveringsgruppe for bergkunst, og fire har deltatt i det EU-finansierte RANE-prosjektet (Rock Art in Northern Europe). Det har videre blitt holdt foredrag lokalt, nasjonalt og internasjonalt samt skrevet så vel populær- som vitenskapelige artikler om bergkunst. Videre er det utført skjøtsel og forebyggende konservering på flere felt i Rogaland.

	2002	2003	2004
Planarkiv/topografisk arkiv			
Registrerte saker	758	970	795
Bildearkiv			
Dias (tilvekst)	3 221	1 426	1 229
Sort/hvitt bilder (tilvekst)	1 963	1 023	276
Samlet tilvekst	5 184	2 449	1 505
Dias (bestand)	54 631	56 057	57 286
Sort/hvitt bilder (bestand)	162 000	163 023	163 299
Billedatabase (skannede bilder)	37 700	43 000	51 862
Fotoatelier (opptak)	11 832	6 360	9 815
Bibliotek			
Tilvekst	935	1 100	1 002
Bestand	40 984	42 084	43 086
Samlinger			
Bestand	12 045	12 146	12 197
Katalogiseringsrestanser	818	750	735
Magasinrevisjon			
Revisjon	296	578	936

Rådgiver og aktør innen kulturminnevernet

AmS er rådgiver for fylkeskommune og Riksantikvaren når det gjelder bestemmelser i kulturminneloven om automatisk fredete kulturminner. Museet skal ivareta de vitenskapelige kilde- og kunnskapsverdiene i fornminnene. Museet behandlet i 2004 19 søknader (20 i 2003) om dispensasjon fra kulturminneloven. Museet har også gitt råd til Riksantikvaren i 16 dispensasjonssøknader for Stavanger middelalderby. I forbindelse med museets arbeid med saksbehandling og arkeologiske undersøkelser ble det registrert om lag 1200 dokumenter i museets journal.

Nasjonalt senter for konservering

2004 har vært et travelt år med store og små prosjekter fra eksterne og interne oppdragsgivere.

Feltsesongen startet tidlig og på Sørå Bråde, Stavanger kommune, var funnmengder betydelig. Konservator arbeidet mye i felt med opptak i preparat og utgravning på laboratoriet. Mange gjenstander var smykker laget i forgylt bronse, som krever spesielt varsom behandling. Målet var å vise mest mulig av funnene ferdig

8 konserverert til publikum på den årlige utstillingen «Nye funn». Sent på høsten startet utgravningen på Torget i Stavanger. Ca 900 gjenstander ble hentet inn til museet for konservering. Mange av disse ble konservert og vist fram på utstillingen «Nye funn».

Gjenstander i vårt magasin som tilhører Kulturhistorisk Museum, Oslo, ble behandlet før tilbakesending. Tilstandsrapporter ble laget, noe ble konservert, alt ble pakket før det ble brakt til Oslo.

På Kongsgård fortsatte rehabiliteringen av bygninger. Malerikonservatorer har arbeidet med fargeundersøkelser. Det er utarbeidet lagskjema for veggbelegg i alle rom og tapeter ble datert i samarbeid med Christiania Tapetverksted, Oslo. Våre fagfolk har videre utført ulikt konsulentarbeid for håndverkere bl.a. ved rekonstruksjonsarbeid utført av snekker og maler samt for murer i forbindelse med bruk av kalkmørtel.

Samarbeidsavtalen med Rogaland Kunstmuseum og Stavanger Museum i forbindelse med konservering av malerier, fungerer etter hensikten og flere malerier og rammer er konservert.

Museet har utført konserveringstjenester for offentlige og private institusjoner, museer og privatpersoner som f.eks. konservering av malerier, rammer, antikviteter og bygninger. Videre er altertavlen i Sola kirke konservert og det er avholdt kurs i håndtering og transport av kunst for Statoil. Det er også laget gjenstander i smijern som f.eks. fakler til Utstein Kloster. Blyglassvinduet i Bispekapellet er konservert og det er laget ramme i stål med belysning, for oppheng.

Senter for landskapshistorie og miljø- arkeologi

Senter for landskapshistorie og miljøarkeologi er videreutviklet gjennom museets egne prosjekter samt oppfølging av prosjektoppgaver for våre samarbeidspartnere NIKU og Kulturhistorisk museum ved Universitetet i Oslo (KHM). I samarbeid med KHM arbeider vi nå med syv forvaltningsundersøkelser bl.a. med E6 og E18 og Forsvarets skytefelt på Gråfjell. Undersøkelsene er omfattende og berører både sentrale og marginale bosetningsområder på Østlandet og vil gi vesentlig ny kunnskap om bl.a. jordbruksbosetning i Sør-Norge. Vi arbeider aktivt for å videreutvikle dette samarbeidet.

Til naturvitenskapelig laboratorium kom det inn uvanlig mange prøver. Samarbeidet med KHM og NIKU gir oss flere oppdrag og vi mottar også oppdrag fra Vitenskapsmuseet i Trondheim. Av prøver fra større prosjekter kan nevnes E-6 og Ormen Lange. Dette kommer i tillegg til prøver kommet inn fra våre egne utgravninger. Det er også utført arbeid innenfor Rogalandsherbariet hvor alle planter nå er ferdig montert og sortert.

Oversikt

Styre

Styret i 2004 besto av:

Tora Aasland (KKD)
Jorunn Strand Vestbø (KKD) / Maiken Ims (KKD)
Georg Førland (KKD)
Jarle Braut (RFK)
Anne Selnes (SK)
Eli-Christine Soltvedt (ansatte)
Marianne Nitter (ansatte)

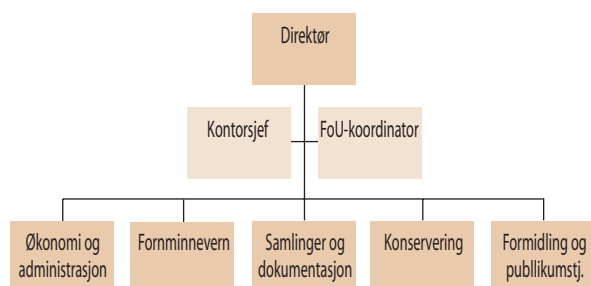
rette for et inkluderende arbeidsliv med redusert sykefravær. Det legemeldte sykefraværet er de tre første kvartalene i 2004 redusert fra med ca. 15% fra samme periode året før. korttidssykefraværet er stabilt lavt og endres lite fra et år til det neste.

Økonomi

Regnskapet for 2004 har en samlet utgiftsramme på 48,5 mill. kroner, som er innenfor den tildelte budsjett-rammen for drift og investeringer.

Post/år	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Lønn	11 042	11 086	12 694	13 138	15 229	14 868	15 716
Div.	4 349	4 921	3 829	3 514	3 370	3 282	3 337
Husleie mv.	9 904	10 245	10 482	10 643	10 623	11 138	11 446
	25 295	26 252	27 005	27 295	29 222	29 288	30 499
Oppdrag	19 940	19 414	16 824	16 671	14 251	12 080	15 762
Investeringer	2 689	2 638	2 657	2 740	2 807	2 852	2 259
Budsjett-ramme	47 924	48 304	46 486	46 706	46 280	44 220	48 520

Organisasjonsplan 01.01.04

Sett over de siste årene har driftsinntektene hatt en økning tilsvarende prisutviklingen, mens inntektene fra oppdrag har vært synkende til og med 2003. I 2004 økte oppdragsinntektene i hovedsak p.g.a. to større forvaltningsgravninger utført i medhold av kulturminnelovens § 10.

I de kommende årene budsjetterer vi med fallende inntekter fra forvaltningsgravningene. Vi har imidlertid hatt en positiv utvikling i oppdrag fra andre segment, særlig innen naturvitenskap og konservering.

Personalet

Årsverk ved utgangen av året	2002	2003	2004
Faste	65	63,5	60,4
Midlertidig ansatte	15	7	7
Arbeidsmarkedstiltak	1	0	0
Lærlinger	1	0,5	0
Sivilarbeidere	4	3	2
Årsverk til sammen	86	74	69,4

Årsverkene er fordelt på til sammen 88 personer i heiltids- og deltidstillinger. I tillegg kommer ubesatte stillinger. Vel 70% av de ansatte er kvinner, og vitenskapelig tilsatte utgjør om lag 23 årsverk, museumsfaglig om lag 35 årsverk og administrasjon om lag 11 årsverk.

AmS har siden våren 2002 vært en IA-bedrift som innebærer at vi, i samarbeid med Arbeidslivs-senteret, arbeider målrettet for å legge forholdene til

Bygg

AmS disponerer arealer på om lag 9000 kvadratmeter, fordelt på hovedbygg, lager og utleiebolig. Bygget leies av Statsbygg som har ansvar for bygg med faste tekniske anlegg. Museet eier selv inventar og utstyr.

Sårbare bergbilder – symboler fra bronsealderen

Helleristninger og hellemalinger er en universell uttrykksform som finnes i alle deler av verden. De eldste kjente malerier er funnet i franske grotter, og er trolig mellom 30 000 og 40 000 år gamle. I Skandinavia skilles det mellom to kategorier av helleristninger; veideristninger fra steinalderen og jordbruksristninger fra bronsealderen. I Rogaland er det registrert ca. 160 felt med helleristninger på fast fjell. De fleste dateres til bronsealderen (ca. 1800-500 f.Kr.).

I Norge er bevaringen av oldtidens bergkunst blitt en nasjonal oppgave. I 1994 utarbeidet Riksantikvaren en statusrapport som viser at 95% av de norske bergkunstfeltene har forvitringsskader. På bakgrunn av rapporten bevilget Miljødepartementet midler til et nasjonalt prosjekt for sikring av den norske bergkunsten. Riksantikvaren, som er den hovedansvarlige instans for prosjektet, satte dette i gang i 1996 med avslutning i 2005. Sikringstiltakene omfatter tilstands- og skaderegistrering, dokumentasjon, konservering og utarbeidelse av forvaltnings- og skjøtselsstrategier. Arkeologisk museum i Stavanger (AmS) og Rogaland fylkeskommune har inngått et samarbeid med Bergen Museum, Universitetet i Bergen. AmS har etablert en tverrfaglig forskningsgruppe som består av fagfolk innen botanikk, geologi, meteorologi, konservering og arkeologi. Forskningsgruppens arbeid legger særlig vekt på dokumentasjon, skjøtselsmetoder, tilstands- og skaderegistrering av bergkunsten i Rogaland.

I Rogaland er de vanligste figurene skålgroper, skip, ringfigurer og fotfigurer. Skålgropene har trolig eksistert som motiv siden steinalderen, og er det vanligste motivet, etterfulgt av skipsmotivet. Skipet avbildes også hyppig på gravheller og på bronsegjenstander. Skipsmotivet forekommer i flere ulike variasjoner, og ingen av bildene er nøyaktig like. Likevel er det mulig å skille ut hovedtyper som har sitt opphav i de samme grunnformene. Sannsynligvis forestiller de forskjellige helleristningsskip bronsealdernes ulike skiptyper.

Det er nærliggende å tro at skipet hadde en sentral rolle som symbol i et religiøst univers. Foruten tusenvis av helleristningsskip fra Sverige, Norge og Danmark, kjennes det hundrevis av skip på bronsegjenstander fra Danmark, Norge, Sør-Sverige og Nord-Tyskland. Det blir blant annet tolket som symbol på handelskontakter utad og tilgangen til den verdifulle bronzen. Skipet er også blitt tolket som symbolet på alt som var hellig og maktfullt, samtidig som det var transportmidlet for solen og det guddommelige i alle sfærer. Etter 500 f. Kr. finnes ingen skipsbilder på bronsegjenstander, og den nordiske helleristningstradisjonen ebber ut for alltid.

Illustrasjoner:

Forside: Detalj fra felt IV, Austre Åmøy i Stavanger k.

1. Skipsfigurer fra Austre Åmøy i Stavanger k.
2. Håndfigurer fra Fluberget i Stavanger k.
3. Mennesker fra «Kråkhaug» i Sola k.
4. Geiter fra Dysjaland i Sola k.
5. Kveite fra Austre Åmøy i Stavanger k.
6. Gjerde på tvers av Hanaberg-feltet i Sokndal k.
7. Skjøtsel på Austre Åmøy – felt 1.
8. Solalteret fra Fluberget i Stavanger k.
9. Fot- og båtfigurer på Austre Åmøy – felt 1.

Kart over bergkunsten i Rogaland

- Bergkunstlokalitet
- Skålgroplokalitet
- Ornamenterte gravheller
- ★ Hellemalingslokalitet

Arkeologisk museum
i Stavanger

Peder Klowsgt. 30A, Postboks 478, N-4002 Stavanger
e-post: ams@ark.museum.no,
internett: www.ark.museum.no

ISBN 82-7760-110-7

